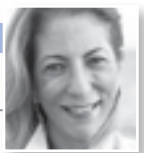

SIMON OSTROVSKY:

Ομάδες που μπορεί να έχουν συμφέροντα διανέμουν μέσω του διαδικτύου μια πληροφορία που θα συγχύσει ή θα μπερδέψει ή θα ζημιώσει τον αντίπαλο

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου antigoni.drousioutou@phileleftheros.com

WHO IS WHO

Ο Simon Ostrovsky είναι δημοσιογράφος και παραγωγός ντοκιμαντέρ. Ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του στη Ρωσία και την πρώην Σοβιετική Ένωση ως δημοσιογράφος, όπου έζησε εννέα χρόνια, παρακολούθησε την άνοδο του Πούτιν και κάλυψε τέσσερις επαναστάσεις. Πέρασε επίσης πολλά χρόνια στη Μέση Ανατολή όπου κάλυψε το Ισραήλ/Παλαιστίνη και την ευρύτερη περιοχή, συμπεριλαμβανομένου του Ιράκ, της Αγύπτου, της Συρίας και της Λιβύης. Έχει εργαστεί σε Ρωσία, Γεωργία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Ουζμπεκιστάν, με Μέσα όπως The Moscow Times, Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων, BBC, Vice, The Independent, CNN. Σήμερα εργάζεται ως ειδικός απεσταλμένος στο PBS News.

PHOTO: ANTONIHE.ANTONIOW

Είναι σημαντικό όχι μόνο να αναγνωρίζεις ότι υπάρχει παραπληροφόρηση, αλλά και να ξέρεις πώς να προστατεύσεις τον εαυτό σου, υπογραμμίζει ο δημοσιογράφος και παραγωγός ντοκιμαντέρ Simon Ostrovsky, ο οποίος βρέθηκε στη Λευκωσία και μίλησε σε σεμινάριο για τα fake news. Τόνισε πως η αλήθεια είναι εκεί έξω και πρέπει απλά να τη βρεις. Προτρέπει το κοινό, αν δεν ξέρει από πού έρχεται η πληροφορία, να μην εμπιστεύεται την ποιότητα της. Αυτό, όπως λέει, είναι το πρώτο μάθημα που πρέπει να πάρουν όσοι χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Όσον αφορά τους δημοσιογράφους, θεωρεί ότι έχουν επαγγελματική ευθύνη να επαληθεύουν τις πληροφορίες τους κι όταν θα γράψουν κάτι να το ελέγξουν 3 φορές προτού δημοσιευτεί.

Πολύ εύκολα οι πολίτες κάνουν share μη επαληθευμένες πληροφορίες

-Τι ανέδειξε το δημοσιογραφικό σεμινάριο με θέμα τις ψευδείς ειδήσεις (fake news), το οποίο διοργανώθηκε πρόσφατα στη Λευκωσία από το δίκτυο Zip;

Η αλήθεια είναι εκεί έξω και πρέπει απλά να τη βρεις

«Ήταν ένα πολύ καλό σεμινάριο, το οποίο παρακολούθησε αριθμός Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων δημοσιογράφων, γεγονός που όπως αντιλαμβάνομαι δεν συμβαίνει συχνά. Σε χώρες όπως η Κύπρος που είναι μοιρασμένη, το να φέρεις δύο μέρη μαζί γύρω από το ίδιο τραπέζι ή σ' ένα δωμάτιο με κοινό στόχο, είναι σημαντικό. Το συνέδριο ήταν μια ευκαιρία να βρεθούν και να μιλήσουν. **-Πού εστιάζτηκε το ενδιαφέρον των δημοσιογράφων;** **-**Η πιο συχνή ερώτηση σε σεμινάρια για τις ψευδείς ειδήσεις είναι πώς μπορεί να διορθωθεί η κατάσταση, διότι όλοι παραδέχονται ότι είναι μεγάλο πρόβλημα, αλλά κανείς δεν έχει σαφή απάντηση για το ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν. Ακούστηκαν διάφορες εισηγήσεις όπως το να βάλουμε κανόνες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι κυβερνήσεις να συμμετέχουν περισσότερο ώστε να το εντάξουμε στα μαθήματα των σχολείων κ.λπ. Όλες αυτές είναι πιθανές λύσεις, αλλά δεν νομίζω ότι η κάθε μια από μόνη της, σαν μια ασημένια σφαίρα, θα μπορεί να διορθώσει το όλο πρόβλημα. Θεωρώ ότι πρέπει να γίνει μια σειρά από πράγματα ώστε να μπορέσει ο κόσμος να αντιμετωπίσει τις ψευδείς ειδήσεις με πιο αποτελεσματικό τρόπο. **-Οι ψευδείς ειδήσεις είναι κάτι που συμβαίνει τώρα ή πάντα υπήρχαν;** **-**Η παραπληροφόρηση δεν είναι κάτι καινούργιο. Καινούργιος είναι ο όγκος της παραπληροφόρησης. Σήμερα έχουμε πολύ περισσότερη παραπληροφόρηση απ' ό,τι παλιά. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα από τη Ρωσία. Κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου την εποχή της Σοβιετικής Ένωσης, η KGB συνήθιζε να εμψυεύει άρθρα σε αγγλόφωνες εφημερίδες στην Ινδία που είχαν γύρω στους 50 χιλιάδες αναγνώστες. Ήλπιζε πως θα έπαιρναν τα άρθρα αυτά άλλα Μέσα Ενήμερωσης και θα μεταδιδόνταν σε όλο τον κόσμο, με αποτέλεσμα να μην θυμάται κανείς την αρχική εφημερίδα. Βέβαια για να γίνει αυτό χρειαζόντουσαν μήνες ή χρόνια ώστε να διαδοθεί η πληροφορία. **-Έχετε κάποιο παράδειγμα από τέτοιου είδους παραπληροφόρηση;** **-**Βέβαια. Η ιστορία ότι η αμερικανική κυβέρνηση είχε εφευρέσει τον ιό του AIDS για να σκοτώσει τους μαύρους. Αυτή ήταν από τις πιο πετυχημένες που δημοσίευσε η KGB. Ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα στην Αμερική έκανε έρευνα για να δει αν μπορούσε να είναι αλήθεια και ανακάλυψε πως 4 χρόνια προηγουμένως η αρχική ιστορία είχε δημοσιευτεί σε κινεζική εφημερίδα. Βέβαια, πήρε πολλά χρόνια για να διαδοθεί αυτή η παραπληροφόρηση. **-Σήμερα δεν χρειάζεται τόσος χρόνος.** **-**Η διαφορά είναι ότι σήμερα την κάνεις share στο Facebook ή retweet αμέσως και έτσι μεταδίδεται με πολύ πιο μεγάλη ταχύτητα. **-Μεταδίδεται όχι μόνο από δημοσιογράφους.** **-**Ναι, μεταδίδεται από τον απλό άνθρωπο. **-Με αποτέλεσμα ο καθένας να μπορεί να γίνει ένας μικρός δημοσιογράφος;** **-**Ακριβώς. Αν κάνει λάθος ένας δημοσιογράφος και το δημοσιεύσει μπορεί να απολυθεί, ή θα του φωνάξει ο προϊστάμενος του και θα πρέπει να δημοσιεύσει διόρθωση. Ο απλός πολίτης αν κάνει λάθος, δεν θα έχει επιπτώσεις, δεν θα χάσει τη δουλειά του. Γι' αυτό πολύ εύκολα οι πολίτες κάνουν share μη επαληθευμένες πληροφορίες. Νομίζω πως το ευρύ κοινό δεν καταλαβαίνει ότι οι δημοσιογράφοι έχουν επιπτώσεις όταν κάνουν ένα λάθος και πάντα τονίζω πως το Μέσο που παραδέχεται το λάθος του, είναι καλύτερο από αυτό που δεν το κάνει. **-Οι ψευδείς ειδήσεις γίνονται από πολιτικούς;** **-**Ψευδείς ειδήσεις γίνονται από διαφορετικές ομάδες συμφερόντων, από πολιτικούς, από ανταγωνιστές επιχειρήσεων, από εχθρούς της κυβέρνησης, κ.λπ. Όλες αυτές οι ομάδες που μπορεί να έχουν συμφέροντα χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το διαδικτυο, διανέμουν μια πληροφορία που θα συγχύσει ή μπερδέψει ή ζημιώσει τον αντίπαλο. Συνήθως έτσι δουλεύει η παραπληροφόρηση. Δεν είναι αναγκαίο να κάνεις την άλλη πλευρά να πιστέψει, πολλές φορές προσπαθούν να σε μπερδέψουν, να σε συγχύσουν ώστε να μην μπορέσεις να πάρεις την σωστή απόφαση. **-Μπορεί ο απλός κόσμος να εκπαιδευτεί ώστε να αναγνωρίζει την ψευδή ειδηση, την παραπληροφόρηση;**

« Δυστυχώς δεν φτάσαμε σε επίπεδο πολιτισμού ώστε οι άνθρωποι να ντρέπονται που έκαναν share ψευδείς πληροφορίες. Αν δεν ξέρεις από που έρχεται η πληροφορία, δεν μπορείς να εμπιστευτείς την ποιότητά της »

«Θα χρειαστεί κάποιος χρόνος για να γίνει αυτό διότι πρέπει να αλλάξει η κουλτούρα, είναι θέμα πολιτισμού. Αν ήταν για παράδειγμα κοινωνικά ανάρμοστο να μοιράζονται ψεύτικες πληροφορίες στην προσωπική σου σελίδα στο Facebook ή Twitter, αν οι φίλοι σου έλεγαν ότι δεν ήταν σωστό το ότι έκανε share την τάδε ιστορία που δεν ήταν αλήθεια, τότε περισσότεροι κόσμος θα ένιωθε άσχημα και οι άνθρωποι θα ρύθμιζαν περισσότερο τον εαυτό τους. Δυστυχώς δεν φτάσαμε σε αυτό το σημείο πολιτισμού, όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και σε όλο τον κόσμο, ώστε οι άνθρωποι να ντρέπονται που έκαναν share ψευδείς πληροφορίες. Για παράδειγμα στην Ευρώπη, περισσότεροι άνθρωποι ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τρένα αντί να πετούν με αεροπλάνα

σε μια προσπάθεια να σώσουν τον πλανήτη από τις κλιματικές αλλαγές. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα πως ο πολιτισμός, η κουλτούρα αλλάζει, ποια πράγματα θεωρούνται κατάλληλα και ποια ακατάλληλα. Ελπίζω ότι θα έρθει η ώρα που για να μοιραστώ ως απλός πολίτης μια πληροφορία, θα πρέπει να την έχω επαληθεύσει, διότι αλλιώς δεν θα επιτρέπεται να γίνει κάτι τέτοιο. **-Τώρα λόγω του διαδικτύου ο χρόνος για να δημοσιεύσεις μια είδηση είναι τόσο μικρός που ο δημοσιογράφος δεν προλαβαίνει κάποιες φορές να επαληθεύσει την πληροφορία. Για παράδειγμα πόσες φορές δημοσιοποιήθηκε ο θάνατος κάποιου επώνυμου που αποδείχτηκε τελικά ψευδής είδηση;** **-**Αυτό το πρόβλημα υπάρχει στις επιχειρήσεις ειδήσεων για πολύ καιρό, δεν είναι καινούργιο πρόβλημα. Δούλευα για το Agence France Press, Γαλλικό Πρακτορείο Τύπου, και είχαν δημοσιεύσει εσφαλμένα κάποια στιγμή τον θάνατο του Πάπα. Το θέμα είναι όταν κάνεις κάποιο λάθος να το παραδεχτείς και να το διορθώσεις. Η αμηχανία του να κάνεις το λάθος σε ενθαρρύνει να ελέγξεις στο μέλλον τις πληροφορίες σου. Οι παραδοσιακοί οργανισμοί ενημέρωσης που όλοι αναγνωρίζουν, παραδέχονται τυχόν λάθη τους. Γι' αυτό προτρέπει τον κόσμο αν δει μια ιστορία στο Facebook και δεν έχει ποτέ ακούσει το όνομα του Μόσου από το οποίο λήφθηκε η ιστορία, τότε να καταλάβει πως υπάρχει πολύ μεγάλη πιθανότητα η ιστορία να μην είναι αληθινή. Αν δεν ξέρεις από πού έρχεται η πληροφορία, δεν μπορείς να εμπιστευτείς την ποιότητα της. Αυτό πιστεύω είναι το πρώτο μάθημα που μπορεί να μάθει ο κόσμος που χρησιμοποιεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Να μάθει την πηγή. Αν για παράδειγμα η πηγή της πληροφορίας είναι το worldnews.net ποιος ξέρει τι είναι αυτό; Αν είναι από τους New York Times τότε ξέρεις σε ποιον να αποταθείς αν υπάρχει λάθος, για να παραπονηθείς.

Το worldnews.net είναι ένα φτιαχτό όνομα όπως τόσα άλλα που δημοσιεύονται σε ιστοσελίδες. **-Υπάρχει ένας κώδικας εκτίμησης;** **-**Ναι, ο κώδικας εκτίμησης της βρετανικής κυβέρνησης λέγεται F.I.R.S.T. και το κάθε γράμμα αντιπροσωπεύει μια λέξη. Το F είναι για τη λέξη κατασκευασμένα, που παίρνουν παλιά θέματα και τα κάνουν νέα, που δημιουργούν μια ιστορία φτιαγμένη. Το I είναι για τη λέξη εξακριβώσει την ταυτότητα, από πού προέρχεται η πληροφορία. Το R αντιπροσωπεύει τη ρητορική, το τι είδους γλώσσα έχει χρησιμοποιηθεί, κάνουν για παράδειγμα μεγάλες δηλώσεις λένε κάτι τόσο ασυνήθιστο που δεν μπορεί να είναι αληθινό. Το S είναι συμβολισμός, όπως χρησιμοποιήσαν τους μετανάστες για το Brexit. Το T είναι για την τεχνολογία και έχει να κάνει με το πού είδες αυτή την πληροφορία στο τηλέφωνό σου, στην τηλεόραση, σε ιστοσελίδα στο διαδικτυο, διότι η σελίδα στο διαδικτυο πολύ πιθανόν να έχει ψευδείς ειδήσεις σε σχέση με ένα γνωστό τηλεοπτικό κανάλι στο οποίο, οι εργαζόμενοι θέλουν να διατηρήσουν τη φήμη τους και επανελέγχουν τις ειδήσεις πριν τις μεταδώσουν διότι κινδυνεύουν να απολυθούν. **-Τις λέξεις «ψευδείς ειδήσεις» πολλοί τις συνδυάζουν με την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στην προεδρία των ΗΠΑ και το Brexit.** **-**Ναι. **-Θα συνεχίσουμε να βλέπουμε παραμόρφωση πληροφοριών;** **-**Πιστεύω πως ναι, γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό ο κόσμος να είναι σε εγρήγορση, και να αποκτήσει τα εργαλεία για να μπορεί να αναγνωρίσει την παραπληροφόρηση, για να μην φτάσουμε στο άλλο άκρο όπου κάποιος δεν θα εμπιστεύεται όλες τις πληροφορίες. Είναι σημαντικό όχι μόνο να αναγνωρίζεις ότι υπάρχει παραπληροφόρηση, αλλά και να ξέρεις πώς να προστατεύσεις τον εαυτό σου. Η αλήθεια είναι εκεί έξω, πρέπει απλά να τη βρεις.

Ο δημοσιογράφος να ελέγχει τρεις φορές προτού μεταδώσει μια είδηση

-Τι θα συμβουλευόσατε τους δημοσιογράφους από τη δική σας εμπειρία; **-**Θα έλεγα στους δημοσιογράφους ότι είναι επαγγελματική τους ευθύνη να επαληθεύουν τις πληροφορίες τους. Όταν θα γράψουν κάτι πρέπει να το ελέγξουν τρεις φορές προτού δημοσιευτεί. **-Είσαι στο διαδικτυο και οι ανταγωνιστές σου έχουν δημοσιεύσει μια είδηση που εσύ δεν έχεις χρόνο να την ελέγξεις 3 φορές. Τι κάνεις;** **-**Τότε καλύτερα να μην τη δημοσιεύσεις. Η ποιότητα της δημοσιογραφίας έχει πέσει τα τελευταία χρόνια. Ο δημοσιογράφος δεν κάνει συνέντευξη, στέλνει γραπτές ερωτήσεις για να του τις απαντήσουν ή δεν πάει έξω να βρει το γεγονός, κάνει έρευνα στο διαδικτυο και αντιγράφει έτοιμες ειδήσεις. Όλα αυτά είναι απότοκα του διαδικτύου και δεν είναι ξέρω πώς μπορεί να προστατευθεί η δημοσιογραφία. Ίσως οι δημοσιογραφικοί οργανισμοί βρουν νέα μοντέλα χρηματοδότησης μέσα από τα οποία θα μπορούσαν να πληρώνουν μόνο καλούς δημοσιογράφους, διότι η ποιότητα δημοσιογραφία κοστίζει. Πάντα υπάρχει το ισοζύγιο μεταξύ του «κάνω λεφτά» και «σωστή δημοσιογραφία». **-Τι θα λέγατε στους νέους δημοσιογράφους που τώρα ξεκινούν;**

«Κατ' αρχάς να μάθουν τη γλώσσα, να είναι περιέργοι, να έρχονται με δικές τους ιστορίες και ιδέες, να μην περιμένουν να τους λεί τι να κάνουν ο αρχισυντάκτης ή ο εκδότης τους. Να δημιουργούν ιδέες για να είναι χρήσιμοι. Νομίζω, στην κοινή γνώμη υπάρχει μια εσφαλμένη αντίληψη ότι οι εκδότες λένε στους δημοσιογράφους τι να κάνουν. Στη δική μου εμπειρία ήταν πάντα το αντίθετο. Πάντα πήγαινα με μια ιδέα, την έλεγα στον εκδότη μου, προσπαθούσα να του κινήσω το ενδιαφέρον και όσο περισσότερες ιδέες είχα τόσο περισσότερο άρεσα στον εκδότη διότι είχε πιο λίγα πράγματα να κάνει. **-Πώς βλέπετε τη δημοσιογραφία τη νέα δεκαετία που ξεκινά, με την τεχνολογία να εξελίσσεται όλο και περισσότερο;** **-**Αυτή είναι μια δύσκολη ερώτηση. Είμαι αισιόδοξος, πιστεύω πως όπως και στο παρελθόν με την εφεύρεση του πειστηρίου, μετά του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης, όλα αυτά τα νέα Μέσα άλλαξαν πολλά πράγματα στη δημοσιογραφία, στο τέλος όμως σταθεροποιήθηκαν, έτσι και σήμερα, η τεχνολογία προχωρά πολύ πιο γρήγορα από ό,τι στο παρελθόν και τα πράγματα θα σταθεροποιηθούν πιο γρήγορα, απλά δεν έχει συμβεί ακόμα. Αυτή τη στιγμή είμαστε σε μεταβατική περίοδο όπου προσπαθούμε να καταλάβουμε ποια είναι τα όρια και τι δεν πρέπει να κάνουμε.

PHOTO: ANTONIHE.ANTONIOW

«Η απαγωγή μου ήταν μια πολύ κτηνώδης και βίαιη πράξη»

-Πέσατε και εσείς θύμα ψεύτικων ειδήσεων; **-**Ναι, έπεσα θύμα ψεύτικων ειδήσεων το 2004, όταν κάλυπτα στη νότια Ρωσία τους ομήρους σ' ένα σχολείο από τρομοκράτες από τη γειτονική Τσετσενία και το Πακιστάν. Ήταν πάνω από χίλια άτομα όμηροι και αποτελούσε το μεγαλύτερο θέμα τότε στη Ρωσία, διότι υπήρχαν και πολλά παιδιά. Τα κρατικά Μέσα ήθελαν τον κόσμο να πιστεύει ότι ήταν ξένοι πίσω από το τρομοκρατικό κτύπημα και τα τηλεοπτικά κανάλια μετέδιδαν ότι οι Αρχές έψαχναν ξένους υπόπτους για το συμβάν. Επειδή είμαι Αμερικανός και δεν φαινόμουν όπως οι ντόπιοι, με άρπαξε το πλήθος, με έριξαν χάρμα και με παρέδωσαν στην Αστυνομία για να με ελέγξει. Πέρασα τη νύχτα υπό κράτηση στο υπουργείο Εσωτερικών και μετά στο FSB, την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ασφαλείας. Τότε δούλευα για την εφημερίδα The Moscow Times, αλλά εκείνη την ημέρα θα έστελνα κείμενο στο αμερικανικό

περιοδικό People Magazine. Στο τέλος της ημέρας τα κρατικά Μέσα Ενήμερωσης είχαν λάθος, το συμβάν δεν έγινε από ξένους αλλά από Ρώσους πολιτές από την Τσετσενία και το Πακιστάν. **-Είχατε καλύψει και την κρίση στην Κριμαία;** **-**Ναι, εκεί με είχαν απαγάγει. Η παραπληροφόρηση σε αυτή την ιστορία ήταν το γεγονός ότι οι φιλορωσικές δυνάμεις δεν ήταν ικανοποιημένες με τις ανταποκρίσεις μου. Με την απαγωγή μου ήθελαν να στείλουν το μήνυμά σε όλους τους άλλους δημοσιογράφους ότι αν δημοσιεύουν πληροφορίες που δεν στήριζαν τη δική τους πλευρά, θα συνέβαινε το ίδιο και σε εκείνους. Η απαγωγή μου με παρέδωσαν στην Αστυνομία για να μην παραδοθεί η απαγωγή μου. Με είχαν κτυπήσει και δεν ήξερα αν θα έβγαινα ζωντανός, διότι την προηγούμενη μέρα τούς είδα να δολοφονούν κάποια άτομα μπροστά από το κτήριο όπου με είχαν κρατούμενο.

Έπεσα θύμα ψεύτικων ειδήσεων το 2004